

Socialförvaltningen

Joel Malmvall

joel.malmvall@nassjo.se

0380-51 85 85

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar från Nässjö kommun – En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30)

Socialnämnden i Nässjö kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter på promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30).

Till stora delar anser vi att utredningens förslag är bra och väl avvägda. I några avseenden kommer vi dock till andra slutsatser än vad utredningen gör.

Nedan presenteras först socialnämndens övergripande synpunkter. Därefter lyfter vi fram några delar i utredningens förslag som vi anser är särskilt positiva. Avslutningsvis lämnar vi sedan några konkreta förslag till förändringar och tillägg.

Övergripande synpunkter på utredningens förslag

Socialnämnden i Nässjö kommun anser att den nya ordning som utredningen föreslår i huvudsak är bra och väl motiverad.

Mycket av det som utredningen föreslår är sådant som Nässjö kommun tidigare har efterfrågat och föreslagit. Vi anser att det är bra att införa en möjlighet att besluta om öppna insatser när samtycke saknas även till vårdnadshavare. Det är också bra att beslut om öppna insatser till barn och unga, när samtycke saknas, ska kunna fattas utifrån att det finns *risk* för ett visst beteende.

Vi håller med utredningen om att den föreslagna *lagen om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas*, förkortad LIV, därmed är mer ändamålsenligt utformad än det nuvarande så kallade mellantvånget i 22 § LVU, *lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Vi tror därför att LIV kan komma att användas mer än mellantvånget i LVU och att lagen kan bli ett möjligt verktyg för att arbeta förebyggande.

Ett av utredningens starkaste argument för att införa LIV är den ökade rättssäkerhet och tydlighet som vi håller med om att lagen skulle kunna bidra till och som i sin tur skulle kunna leda till ett stärkt förtroende för socialtjänsten.

Samtidigt finns också en risk, vilket även utredningen lyfter fram, att enskilda personers tillit till socialtjänsten kan försvagas om socialtjänsten får utvidgade befogenheter att besluta om insatser utan samtycke.

Frågorna som utredningen berör är komplexa och det är bra att utredningen lyfter fram både för- och nackdelar. Sammantaget anser socialnämnden i Nässjö kommun att fördelarna med den nya ordning som föreslås i utredningen överväger riskerna och nackdelarna. Dock kommer det sannolikt uppstå olika typer av utmaningar som behöver hanteras när det gäller själva tillämpningen av den nya ordningen, om den införs.

Positiva delar i utredningens förslag

Några delar i utredningens förslag som vi anser är positiva och som vi särskilt vill lyfta fram är följande:

- Att utredningen föreslår att vårdnadshavare ska kunna ansöka om tillfällig föräldrapenning vid deltagande i öppna insatser, oavsett om de beslutats enligt LIV eller socialtjänstlagen, ser vi som positivt. En sådan möjlighet tror vi kan underlätta och motivera till deltagande.

Vid beslut som fattas mot en vårdnadshavares vilja skulle möjligheten att kunna ansöka om tillfällig föräldrapenning ge en legitimitet till beslutet som vi anser är viktig. Vi håller med utredningen om att det skulle vara oskäligt att inte kompensera vårdnadshavare för eventuellt inkomstbortfall vid ett sådant beslut.

För att incitamenten att frivilligt vilja delta i en insats inte ska påverkas negativt, behöver det vara möjligt för vårdnadshavare att ansöka om tillfällig föräldrapenning även när samtycke till insatsen finns. Att utredningen föreslår detta är bra.

- Vidare tycker vi att det är bra att utredningen inte föreslår att bristande efterlevnad av ett beslut ska leda till indragna bidrag eller indraget ekonomiskt bistånd. Detta skulle endast vara kontraproduktivt och bidra till att förstärka en social utsatthet.

Det förslag som utredningen lämnat angående möjlighet till vitesföreläggande anser vi är ett bra förslag som är väl motiverat och avgränsat på ett rimligt sätt.

- Slutligen tycker vi det är bra att utredningen betonar vikten av att staten höjer sina ekonomiska anslag till kommunerna med motsvarande den kostnadsökning som utredningens förslag innebär.

Samtidigt vill vi skicka med att de förändringar som föreslås inte bara leder till ökade kostnader. Lika viktigt att beakta är att det handlar om ytterligare

förändringar i socialtjänstens uppdrag. Det är en helt ny lagstiftning att förhålla sig till, vilket på olika sätt kräver omställning och en utveckling vad gäller arbetssätt. Därtill behöver verksamheten kompetensförsörjas, vilket vi redan idag upplever är en stor utmaning.

Utöver ökad statlig finansiering i enlighet med utredningens förslag, behöver kommunerna därför få rätt stöd och förutsättningar att kunna genomföra denna och de många andra förändringar vi står inför när det gäller socialtjänstens ansvar och uppdrag.

Förslag till förändringar och tillägg

I relation till utredningens förslag, som vi i huvudsak är positiva till, vill vi föreslå följande konkreta förändringar och tillägg:

- Till skillnad från utredningen anser vi att särskilda föreskrifter till barn och unga ska vara möjliga att besluta om enligt LIV även när barnet eller den unge har en placering utanför det egna hemmet.

Utredningen argumenterar för att det inte finns behov av detta, då en placering sägs utgöra en ännu mer ingripande åtgärd. Vi anser dock att argumentet är svagt och att det visst kan finnas skäl till att ha särskilda föreskrifter riktade till barnet eller den unge vid en placering utanför det egna hemmet – särskilt i de fall det handlar om familjehemsvård, som ju sker under hemlika förhållanden. Detta skulle kunna innebära en ökad tydlighet för barnet eller den unge gällande förväntningar kopplat till skolgång, fritid, drogfrihet med mera. Möjlighet att ställa tydliga krav på att barnet eller den unge under vissa tider ska uppehålla sig i bostaden, kan vara minst lika relevant vid en placering – inte minst mot bakgrund av det stora antal barn och unga som idag avviker från sina placeringar.

- Utredningens förslag om möjlighet att besluta om elektronisk övervakning anser vi är allt för långtgående. Vår uppfattning är att möjligheten till elektronisk övervakning inom ramen för LIV helt bör tas bort.

Som utredningen beskriver har erfarenheterna från Danmark visat på negativa konsekvenser av elektronisk övervakning i detta sammanhang, vilket vi menar är ett skäl till att inte införa en sådan möjlighet. Andra tungt vägande skäl är skyddet av den personliga integriteten och att det skulle innebära en väldigt ingripande och oproportionerlig typ av åtgärd i relation till individer som inte är dömda för brott.

Utredningen har gjort en snäv avgränsning och anger en rad begränsningar för under vilka omständigheter som elektronisk övervakning ska kunna användas enligt LIV, vilket i sig speglar frågans känslighet och komplexitet.

Den potentiella nyttan med elektronisk övervakning tror vi är liten, medan risken för negativa konsekvenser är desto större. Det finns också uppenbara utmaningar när det gäller det praktiska genomförandet, bland annat med tanke på att en individ kan vägra att medverka till att övervakningen ska kunna genomföras utan att det leder till någon straffsanktion.

- När det gäller frågan om allvarssamtal håller vi med utredningen om att detta inte bör införas som en lagstadgad skyldighet när det gäller barn under 18 år. Vi anser inte heller att det bör införas som en lagstadgad skyldighet när det gäller unga mellan 18 och 21 år. Vi anser att underlaget till varför en sådan skyldighet ska införas är svagt i utredningen och att den eventuella nyttan behöver utredas ytterligare innan man överväger ett lagkrav.
- Beslut om insatser och särskilda föreskrifter enligt LIV menar vi bör kunna delegeras till tjänstemannanivå för att möjliggöra en effektiv hantering och en mer skyndsam process.

Jon Rydholm
Avdelningschef

Lindha Hjälms
Socialnämndens ordförande